

WERSJA NIEPUBLIKOWANA

KOMITET PRAW DZIECKA
31 sesja

ANALIZA RAPORTÓW ZŁOŻONYCH PRZEZ PAŃSTWA UCZESTNICZĄCE
NA PODSTAWIE ARTYKUŁU 44 KONWENCJI

**Wnioski końcowe Komitetu
na temat Praw Dziecka: POLSKA**

1. Komitet rozważył drugi okresowy raport POLSKI (CRC/C/70/Add.12) złożony dnia 12 grudnia 1999 r. na posiedzeniach nr 827 i 828 (zob. CRC/C/SR.827-828) odbytych w dniu 1 października 2002 r. oraz przyjął na 833 posiedzeniu w dniu 4 października 2002 r. uwagi końcowe przedstawione poniżej.

A. Wstęp

2. Komitet dziękuje za złożenie przez Państwo uczestniczące drugiego okresowego raportu i szczegółowych pisemnych odpowiedzi na wykaz zagadnień (CRC/C/ Q/POL2), umożliwiających lepsze zrozumienie sytuacji dzieci w Państwie uczestniczącym. Ponadto, Komitet z zadowoleniem odnotowuje obecność międzyresortowej delegacji Państwa uczestniczącego oraz dziękuje za szczery dialog i pozytywne reakcje na sugestie i rekomendacje przedstawione w trakcie dyskusji.

B. Podjęte środki i postęp osiągnięty przez Państwo uczestniczące

3. Komitet docenia przyjęcie przez Państwo uczestniczące nowej konstytucji w 1997 roku, uwzględniającej wiele zasad Konwencji Praw Dziecka.
4. Komitet docenia utworzenie przez Państwo uczestniczące w 2000 roku Biura Rzecznika Praw Dziecka odpowiedzialnego za monitorowanie praw dziecka w całym kraju oraz rolę Najwyższej Izby Kontroli w ocenie polityki rządu w zakresie praw dzieci i stosowania Konwencji.

5. Komitet docenia różnorodne środki legislacyjne podjęte w celu dalszej realizacji Konwencji Praw Dziecka, m.in.:
 - ustawę z dn. 25 lipca 1998 r. zmieniającą ustawę o opiece społecznej, ustanawiającą lokalne ośrodki pomocy rodzinie;
 - ustawę z dn. 7 stycznia 2000 r. zmieniającą ustawę o opiece społecznej i emeryturach, stwarzającą spójny system ochrony rodziny i opieki nad dzieckiem w ramach opieki społecznej, w oparciu o lokalne ośrodki pomocy rodzinie.
6. Komitet docenia ratyfikowanie przez Państwo uczestniczące Konwencji Haskiej z 1993 roku w sprawie ochrony dzieci i współpracy odnośnie przyjęcia międzynarodowego.
7. Komitet odnotowuje także utworzenie przez Państwo uczestniczące Biura Pełnomocnika Rządu ds. Rodzinnych i Równego Statusu Mężczyzn i Kobiet (2001), zastępującego Pełnomocnika Rządu ds. Rodzinnych.

C. Czynniki utrudniające stosowanie Konwencji

8. Komitet potwierdza, że Państwo uczestniczące nadal boryka się z trudnościami gospodarczymi i wysokim bezrobociem wskutek przechodzenia na gospodarkę wolnorynkową. Proces ten spowodował rozwarstwienie regionalne i zwiększył sferę ubóstwa, a zatem wywarł negatywny wpływ na opiekę społeczną i poziom życia wrażliwych rodzin posiadających dzieci.

D. Główne obszary zaniepokojenia i zaleceń

1. Generalne środki realizacyjne (art. 4, 42 i 44 par. 6 Konwencji)

Zastrzeżenia i deklaracje

9. Komitet z zadowoleniem przyjmuje informację delegacji, że proces rozważania wycofania zastrzeżeń Państwa uczestniczącego do art. 7 i 38 oraz deklaracji w sprawie art. 12-16 i art. 24 został wznowiony w roku 2001.

10. W świetle Wiedeńskiej Deklaracji i Programu Działania (1993) Komitet zachęca Państwo uczestniczące do kontynuowania i ukończenia procesu wycofania wszystkich zastrzeżeń i deklaracji w sprawie Konwencji.

Prawodawstwo

11. Odnotowując przyjęcie nowej Konstytucji w 1997 r. i późniejsze nowelizacje krajowego ustawodawstwa, Komitet jest jednak zaniepokojony faktem, że nie wszystkie krajowe przepisy są w pełni zgodne z postanowieniami i zasadami Konwencji.

12. Komitet zachęca Państwo uczestniczące do podjęcia wszelkich środków niezbędnych do zapewnienia całkowitej zgodności krajowego ustawodawstwa z zasadami i postanowieniami Konwencji, zwłaszcza w sferze wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich, samotnych uchodźców i wykorzystywania seksualnego dzieci.

Koordinacja

13. Komitet odnotowuje decyzję Prezesa Rady Ministrów o nałożeniu odpowiedzialności na Ministra Edukacji Narodowej i Sportu za koordynację polityki w sprawie dzieci i młodzieży oraz informację delegacji o opracowywaniu przez Państwo uczestniczące Krajowego Planu Działania. Niemniej, Komitet pozostaje zaniepokojony brakiem koordynacji działań i programów realizowanych przez różne ministerstwa na różnych szczeblach rządowych.

14. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu zapewnienie Ministerstwu Edukacji Narodowej i Sportu środki finansowe, kadrowe i materialne adekwatne do efektywnego wywiązywania się z obowiązków w zakresie koordynacji polityki, a także stworzenie odpowiednich mechanizmów konsultacyjnych i koordynacyjnych pomiędzy ministerstwami oraz pomiędzy wszystkimi szczeblami rządowymi prowadzącymi prace z dziećmi i na rzecz dzieci.

Niezależny monitoring

15. Komitet docenia, jak zaznaczono w par. 4, utworzenia Biura Rzecznika Praw Dziecka i rolę Najwyższej Izby Kontroli. Niemniej, jest zaniepokojony brakiem wystarczających środków Rzecznika Praw Dziecka.

16. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) wzmocnienie roli Najwyższej Izby Kontroli jako wewnętrznego organu monitoringu odpowiedzialnego za ocenę zagadnień dziecka i utworzenie wszechstronnego systemu monitoringu i samo-oceny stosowania Konwencji Praw Dziecka na szczeblu ogólnokrajowym i lokalnym;**
- b) zapewnienie Rzecznikowi Praw Dziecka środków wystarczających na wykonanie jego obowiązków;**
- c) współpracę z organizacjami pozarządowymi i społecznymi w monitorowaniu praw i polityk dotyczących dziecka na szczeblu ogólnokrajowym i lokalnym.**

Alokacja środków

17. Komitet z niepokojem odnotowuje fakt, że wydatki budżetowe na sprawy związane z dzieckiem zmalały w 2001 r. w porównaniu z rokiem ubiegłym i nie wystarczają na krajowe i lokalne priorytety w zakresie ochrony i promocji praw dziecka oraz na przezwycięzenie istniejących rozbieżności pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi w sferze świadczeń na rzecz dzieci.

18. Rozumiejąc trudne warunki gospodarcze, Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu zwrócenie szczególnej uwagi na pełne wdrożenie art. 4 Konwencji poprzez zapewnienie priorytetu wydatkom budżetowym na realizację ekonomicznych, społecznych i kulturowych praw dzieci "w maksymalnym zakresie... dostępnych środków". Odnotowując wysiłki Państwa uczestniczącego związane z reformą administracji i decentralizacją świadczeń, Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu wzmocnienie, w maksymalnym zakresie posiadanych środków, możliwości samorządów na obszarach wiejskich i miejskich w sposób równomierny, umożliwiający realizację ekonomicznych, społecznych i kulturowych praw dzieci.

Gromadzenie danych

19. Komitet docenia załączenie dodatkowych danych statystycznych do pisemnych odpowiedzi na wykaz zagadnień (CRC/C/Q/POL2) i informację o zamiarze uruchomienia programu E-Poland w celu usprawnienia wymiany danych pomiędzy ministerstwami oraz ułatwienia ich porównania i analizy. Niemniej, Komitet pozostaje zaniepokojony niewielką ilością danych

pogrupowanych w rodzaje oraz brakiem wskaźników wszystkich obszarów objętych Konwencją.

20. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) Zapewnienie rozczłonkowania bieżącego systemu gromadzenia danych i wskaźników na rodzaje oraz, w miarę potrzeb, grupy mniejszościowe i etniczne oraz obszary miejskie i wiejskie. Bieżący system gromadzenia danych należy rozszerzyć, z pomocą odpowiednich ministerstw i władz, na wszystkie obszary objęte Konwencją, w tym wymiar sprawiedliwości dla nieletnich oraz pomoc dzieciom wykorzystywanymi seksualnie. System powinien obejmować wszystkie dzieci do lat 18, z naciskiem na dzieci szczególnie wrażliwe, w tym ofiary niedozwolonych praktyk, zaniedbania i złego traktowania, dzieci niepełnosprawne, należące do grup etnicznych, uchodźców, dzieci pozostające w konflikcie z prawem, pracujące, żyjące na ulicy, wykorzystywane seksualnie w celach komercyjnych, będące przedmiotem handlu żywym towarem oraz dzieci z obszarów wiejskich i biednych; a także**
- b) Wykorzystanie powyższych danych i wskaźników do sformułowania, monitorowania i oceny polityk, programów i projektów służących skutecznemu stonowaniu Konwencji.**

Współpraca ze społeczeństwem

21. Pomimo istnienia aktywnej społeczności, Komitet wyraża zaniepokojenie faktem, że organizacje pozarządowe nie zostały w pełni włączone do rządowych wysiłków realizacji Konwencji.

22. Komitet podkreśla ważną rolę społeczności jako partnera we wdrażaniu postanowień Konwencji i zaleca Państwu uczestniczącemu zaangażowanie organizacji pozarządowych w sposób bardziej systematyczny i skoordynowany na wszystkich etapach stosowania Konwencji, łącznie z formułowaniem polityki, na szczeblu krajowym i lokalnym.

Popularyzacja

23. Odnotowując inicjatywy Państwa uczestniczącego i wiele działań Rzecznika Praw Dziecka w krzewieniu świadomości zasad i postanowień Konwencji, Komitet jest zaniepokojony faktem, że osoby zajmujące się dziećmi

zawodowo, same dzieci, rodzice i opinia publiczna nie posiadają wystarczającej wiedzy na temat Konwencji i przewidzianego w niej podejścia opartego o prawa.

24. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu zwiększenie wysiłków uświadamiających oraz zachęca Państwo uczestniczące po rozpoczęcia systematycznej edukacji i szkolenia w zakresie zasad i postanowień Konwencji, w szczególności wśród parlamentarzystów, pracowników wymiaru sprawiedliwości, urzędników, pracowników komunalnych, personelu instytucji zatrzymujących dzieci, służby zdrowia, psychologów, pracowników społecznych, działaczy wyznaniowych, a także dzieci i ich rodziców.

2. Definicja dziecka (art. 1 Konwencji)

25. Komitet jest zaniepokojony brakiem jednoznacznego określenia minimalnego wieku odpowiedzialności karnej oraz faktem, że w niektórych przypadkach dzieci już dziesięcioletnie mogą zostać poddane środkom wychowawczym.

26. Ponieważ ustawa w sprawie procedury postępowania w sprawach z udziałem nieletnich z 1982 r. definiuje nieletnich jako osoby pomiędzy 13 a 17 rokiem życia, Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu określenie co najmniej 13 lat jako minimalnego wieku, poniżej którego dzieci nie mogą być poddawane środkom korekcyjnym lub wychowawczym.

3. Generalne zasady (art. 2, 3, 6 i 12 Konwencji)

Zakaz dyskryminacji

27. Komitet z niepokojem odnotowuje nieodpowiednie stosowanie zakazu dyskryminacji w stosunku określonych wrażliwych grup dzieci, w tym dzieci Romów i innych mniejszości etnicznych, dzieci żyjących w instytucjach, niepełnosprawnych, pochodzących z ubogich rodzin i chorych na HIV/AIDS. Komitet jest szczególnie zaniepokojony ich ograniczonym dostępem do odpowiedniej służby zdrowia, edukacji i innych świadczeń socjalnych, a

także doniesieniami o przemocy na tle rasowym, w której policja nie zapewniała ochrony poszkodowanemu.

28. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu intensyfikację wysiłków zapewniających przestrzeganie istniejących praw gwarantujących brak dyskryminacji i pełną zgodność z art. 2 Konwencji, a także przyjęcie proaktywnej i wszechstronnej strategii eliminującej dyskryminację na każdym tle i przeciwko każdej wrażliwej grupie.

29. Komitet wnosi o zawarcie szczegółowych informacji, w kolejnym raporcie okresowym, na temat środków i programów dotyczących Konwencji Praw Dziecka podjętych przez Państwo uczestniczące w celu wdrożenia Deklaracji i Programu Działania, przyjętych na Światowej Konferencji 2001 przeciwko rasizmowi, dyskryminacji, ksenofobii i nietolerancji, z uwzględnieniem Generalnej Uwagi nr 1 do art. 29(1) Konwencji (cele edukacji).

Poszanowanie poglądów dziecka

30. Komitet odnotowuje wysiłki Państwa uczestniczącego zapewniające uwzględnianie w postępowaniach administracyjnym i sądowych poglądy dziecka, ale jest zaniepokojony faktem, że w praktyce zasada ta nie zawsze jest stosowana, zwłaszcza w postępowaniach obejmujących samotne dzieci wnioskujące o status uchodźcy, nieletnich przestępców, dzieci umieszczonych w instytucjach i dzieci zatrzymanych do przesłuchania.

31. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) podjęcie skutecznych środków, w tym legislacyjnych, promujących i ułatwiających poszanowanie poglądów dziecka i jego udziału we wszystkich dotyczących go sprawach przez sądy i organa administracyjne, zgodnie z art. 12 Konwencji;
- b) przekazywanie informacji edukacyjnych np. nauczycielom, urzędnikom administracji rządowej, pracownikom wymiaru sprawiedliwości, kościołowi katolickiemu, innym wspólnotom religijnym oraz opinii publicznej o prawu dziecka do poszanowania jego poglądów i uczestnictwa.

4. Prawa i swobody obywatelskie (art. 7, 8, 13-17 i 37(a) Konwencji)

Swoboda przekonań i wyznania

32. Komitet jest zaniepokojony faktem, że pomimo regulacji gwarantujących rodzicom swobodę wyboru lekcji etyki zamiast religii w szkołach publicznych, w praktyce niewiele szkół oferuje zajęcia z etyki umożliwiając taki wybór, zaś uczęszczanie na takie zajęcia wymaga zgody rodziców.

33. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu zapewnienie we wszystkich szkołach publicznych możliwość praktycznego wyboru zajęć z religii lub etyki zgodnie z zaleceniami rodziców, udzielanymi w sposób spójny z ewoluującymi możliwościami dziecka.

Złe traktowanie i przemoc

34. Komitet odnotowuje opracowanie programu "Niebieska Karta" dla przemocy w rodzinie, ale pozostaje zaniepokojony ciągłym istnieniem problemu nadużyć i przemocy w stosunku do dzieci w Państwie uczestniczącym oraz brakiem krajowego systemu przyjmowania i załatwiania skarg na nadużycia i porzucanie dzieci. Jest także zaniepokojony faktem, że ofiary nadużyć i ich rodziny otrzymują ograniczoną pomoc w zakresie naprawy i integracji. Ponadto, Komitet jest zaniepokojony powszechnym stosowaniem kar cielesnych w domu, szkole i innych instytucjach, takich jak więzienia, oraz w środowisku opieki zastępczej.

35. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) stworzenie krajowego systemu przyjmowania, monitorowania i badania skarg, a w miarę potrzeb ścigania określonych przypadków, w sposób chroniący dziecko, a także szkolenia funkcjonariuszy organów ścigania, prokuratury i pracowników społecznych w tej sferze;
- b) stworzenie wszechstronnego ogólnokrajowego systemu reakcji, zapewniającego w miarę potrzeb wsparcie i pomoc zarówno ofiarom, jak i sprawcom przemocy w rodzinie, a nie tylko środki interwencyjne i karne, a także zapewniającego wszystkim ofiarom przemocy dostęp do poradnictwa i pomocy w zakresie naprawy i reintegracji, zwłaszcza we wspólnotach, w których lokalna administracja nie posiada środków wystarczających na utworzenie rodzinnego centrum kryzysowego;
- c) stworzenie mechanizmu gromadzenia danych o sprawcach i ofiarach nadużyć w podziale na rodzaj i wiek, w celu właściwej

- oceny zakresu problemu oraz opracowania polityki i programów zaradczych;
- d) wprowadzenie jednoznacznego zakazu kar cielesnych w domu, szkole i innych instytucjach;
 - e) prowadzenie publicznych kampanii edukacyjnych informujących o negatywnych konsekwencjach złego traktowania dzieci i promujących pozytywne i pozbawione przemocy formy dyscypliny jako alternatywę dla kar cielesnych.

5. Środowisko rodzinne i opieka zastępcza (art. 5, 18 (par. 1-2), 9-11, 19-21, 25, 27 (par. 4) i 39 Konwencji)

Opieka zastępcza

36. Komitet jest zaniepokojony dużą liczbą dzieci żyjących w instytucjach w Państwie uczestniczącym, będących przeważnie sierotami "społecznymi" a nie naturalnymi.

37. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) zapewnienie okresowej weryfikacji umieszczania dzieci w instytucjach, z uwzględnieniem ich poglądów i najlepszych interesów, przy jednoczesnym dążeniu do reintegracji z rodziną, jeżeli tylko jest to możliwe, oraz z odpowiednim poradnictwem i wsparciem lub znalezieniem innych form opieki zastępczej zamiast instytucjonalnej;
- b) poszerzenie systemu rodzin zastępczych poprzez zwiększenie wsparcia finansowego i rozbudowę mechanizmów doradczych i pomocowych dla takich rodzin;
- c) zwiększenie możliwości i umiejętności pracowników społecznych w zakresie interweniowania i pomagania dzieciom w ich własnym środowisku;
- d) stworzenie procedur zapewniających dzieciom aktualnie przebywającym w instytucjach zamkniętych pełną informację i możliwość uczestniczenia w decyzji o ich przyszłym umieszczeniu oraz utrzymanie ich praw do opieki społecznej.

6. Podstawowa opieka zdrowotna i społeczna (art. 6, 18, par. 3, 23, 24, 26, 27, par. 1-3, Konwencji)

38. Komitet z zadowoleniem odnotowuje dobry poziom i stałą poprawę wskaźników zdrowotnych dzieci, ale jest zaniepokojony nasileniem niezdrowych zachowań i stylów życia, a także niskim procentem matek karmiących piersią.

39. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) **zwiększenie efektywności programu promocji i edukacji zdrowotnej, zwłaszcza przez promowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży;**
- b) **podjęcie kroków edukujących matki i zachęcających je do karmienia niemowląt wyłącznie piersią przez pierwsze sześć miesięcy i kontynuacji karmienia piersią przez dwa lata.**

Dzieci niepełnosprawne

40. Komitet jest zaniepokojony faktem, że nie wszystkie dzieci niepełnosprawne mają możliwość uczęszczania do integracyjnych szkół i programów nauczania oraz że w niektórych przypadkach dzieci niepełnosprawne podlegają instytucjonalizacji lub nie uczęszczają do szkoły regularnie wskutek braku odpowiednich programów w sąsiedztwie ich domów.

41. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) **opracowanie planu zredukowania w określonym terminie liczby dzieci niepełnosprawnych objętych instytucjonalizacją i zintegrowania ich z powszechnym tokiem nauczania i kształcenia zawodowego, a także działaniami społecznymi, kulturalnymi i wypoczynkowymi,**
- b) **przyznanie odpowiednich środków finansowych, kadrowych i organizacyjnych powiatom, zapewniających w każdym dostępną i stosowną udogodnień edukacyjnych dla dzieci niepełnosprawnych, umożliwiających im pełne uczestnictwo w społeczeństwie.**

Zdrowie młodzieży

42. Komitet jest zaniepokojony następującymi faktami:

- a) stosunkowo wysoki wskaźnik ciąż wśród nastolatek i ograniczony dostęp młodzieży do edukacji i placówek poradnictwa seksualnego;
- b) powszechne palenie papierosów wśród młodzieży;
- c) wzrost spożycia alkoholu, narkotyków i innych zabronionych środków.

43. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu rozpoczęcie zdrowotnej edukacji i programów uświadamiających młodzieży sprawy zdrowotno-seksualne oraz ryzyko związane z nadużywaniem tytoniu, narkotyków i alkoholu, w szkołach, klubach, ośrodkach rodzinnych i innych instytucjach pracujących z dziećmi.

7. Edukacja (art. 28, 29 i 31 Konwencji)

44. Komitet odnotowuje nowe inicjatywy zapewniania podręczników dla dzieci z biednych rodzin oraz zaopatrzenia wszystkich szkół w komputery, ale jest także zaniepokojony coraz większymi dysproporcjami w dostępie do edukacji, materialnych warunkach szkół i jakości edukacji pomiędzy obszarami wiejskimi a miejskimi, zwłaszcza w sferze przedszkoli oraz programów i działań pozaszkolnych,

45. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu zapewnienie dzieciom z obszarów wiejskich równe szanse na dobre wykształcenie oraz zdobycie umiejętności niezbędnych do wejścia na rynek pracy lub rozpoczęcie studiów wyższych w oparciu o uzyskane oceny, poprzez:

- a) poszukiwanie nowatorskich środków promocji rozwoju poznawczego, społecznego i emocjonalnego dzieci, m.in. z zastosowaniem programów rozwijających kontakty między rówieśnikami i programów zaznajamiających rodziców z korzyściami edukacji we wczesnym dzieciństwie, zapewnianie wystarczających i odpowiednich udogodnień przedszkolnych dla wszystkich dzieci na obszarach wiejskich, rozwijanie systemu edukacji w kierunkach określonych w art. 29(1) Konwencji i Generalnych Uwagach Komitetu na temat celów edukacji, a także wprowadzenie prawa człowieka, w tym prawa dziecka, do programów szkolnych;
- b) zapewnienie obszarom wiejskim i biedniejszemu społeczeństwu dodatkowych funduszy umożliwiających im zapewnienie takiej

samej jakości edukacji i poziomu programów pozaszkolnych jak w szkołach miejskich;

- c) zapewnienie uczniom z biednych rodzin lub obszarów wiejskich dostęp do stypendiów lub innych form pomocy finansowej, umożliwiających im uczęszczanie do szkół średnich i przygotowanie do studiów wyższych.

8. Szczególne środki ochronne (art. 22, 38, 39, 40, 37 (b)-(d), 32-36 Konwencji)

Dzieci uchodźcy i samotni nieletni oczekujący na azyl

46. Komitet odnotowuje wysiłki Państwa uczestniczącego zmierzające do sprawniejszego załatwiania spraw uchodźców. Niemniej, Komitet jest zaniepokojony przedłużaniem rozpatrywania wniosków samotnych nieletnich o przyznanie statusu uchodźcy przez uciążliwe procedury mianowania ich prawnych przedstawicieli, odpowiedzialnych wyłącznie za kwestie administracyjne i nie zobowiązanych do działania w najlepszym interesie dziecka. Ponadto, Komitet jest zaniepokojony faktem, że dzieci oczekujące na przyznanie statusu uchodźcy nie mają dostępu do edukacji w przypadku umieszczenia pod tymczasowym nadzorem, który w pewnych przypadkach prowadzi do przetrzymywania razem z nieletnimi przestępcami.

47. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) nowelizację obecnych przepisów dotyczących uchodźców, zapewniającą wszystkim samotnym nieletnim natychmiastowe wyznaczenie odpowiedzialnego za nich opiekuna prawnego, który ma obowiązek działania w najlepszym interesie dziecka i uwzględniania jego poglądów;
- b) zapewnienie, że dzieci czasowo umieszczone pod nadzorem w oczekiwaniu na azyl nie mają styczności z nieletnimi przestępcami i pozostają pod nadzorem jak najkrócej maksymalnie do trzech miesięcy;
- c) zapewnienie wszystkim dzieciom oczekującym na przyznanie statusu uchodźcy w placówkach nadzorowanych, ośrodkach dla uchodźców lub innych miejscach opieki pełen dostęp do edukacji.

Wykorzystywanie seksualnie i handel ludźmi

48. Komitet odnotowuje intensyfikację wysiłków Państwa uczestniczącego w zakresie współpracy w ramach regionalnych programów zapobiegania handlu ludźmi i repatriacji ofiar, ale jednocześnie jest zaniepokojony faktem, że Polska wciąż pozostaje krajem pochodzenia, przeznaczenia i tranzytu dzieci będących przedmiotem handlu w celach nadużyć seksualnych.

49. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) **podjęcie działań zmierzających do ratyfikacji Konwencji 182 MOP w sprawie najgorszych form pracy dzieci i Protokołu w sprawie zapobiegania, zwalczania i karania handlu ludźmi, zwłaszcza kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencję ONZ w sprawie międzynarodowej przestępczości zorganizowanej, a także opracowanie Krajowego Programu Działania w sprawie wykorzystywania seksualnego dzieci w celach komercyjnych, uzgodnionego na Pierwszym i Drugim Światowym Kongresie przeciwko wykorzystywaniu seksualnego dzieci w celach komercyjnych, odbytego w Sztokholmie (1996) i Jokohamie (2001);**
- b) **zapewnienie, że wszystkie osoby poniżej 18 lat trudniące się prostytutką i produkcją materiałów pornograficznych nie podlegają środkom karnym i korzystają z pełnej ochrony;**
- c) **szkolenie funkcjonariuszy wymiaru sprawiedliwości, pracowników społecznych i organów ścigania w zakresie przyjmowania, monitorowania, badania i ścigania skarg w sposób chroniący dziecko;**
- d) **zapewnienie wszystkim ofiarom handlu ludźmi i przymusowej prostitucji dostępu do odpowiednich programów i świadczeń umożliwiających rekonwalescencję i reintegrację.**

Wymiar sprawiedliwości dla nieletnich

50. Komitet jest zaniepokojony dużą liczbą nieletnich przebywających przez długi okres pod czasowym nadzorem traktowanym jako zatrzymanie przedprocesowe lub kara za czyny w domach poprawczych. Ponadto, Komitet jest zaniepokojony faktem, że nie wszystkie placówki zatrzymania nieletnich gwarantują im prawo do kontaktów z rodziną czy zapewniają odpowiednie warunki bytowe.

51. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) zapewnienie pełnego przestrzegania norm wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich, zwłaszcza art. 37, 40 i 39 Konwencji, Standardowych Minimalnych Zasad ONZ dla Wymiaru Sprawiedliwości dla Nieletnich (Zasad z Pekinu) i Wytycznych ONZ w sprawie zapobiegania przestępczości nieletnich (Wytycznych z Rijadu), a także w świetle dyskusji Komitetu z 1999 r. w sprawie wymiaru sprawiedliwości dla nieletnich;
- b) wdrożenie przepisów zapewniających maksymalny pobyt pod nadzorem przez trzy miesiące;
- c) pozbawianie wolności wyłącznie w ostateczności oraz ochronę praw dziecka w takim przypadku, łącznie z prawami dotyczącymi warunków pozbawiania wolności.

Dzieci należące do grup mniejszościowych

52. Komitet jest zaniepokojony faktem, że pomimo pilotażowych programów mających poprawić sytuację Romów na określonych terenach, Romowie są wciąż ofiarami szerokiej dyskryminacji, w niektórych przypadkach ograniczającej prawo dzieci Romów do edukacji, służby zdrowia i opieki społecznej.

53. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu:

- a) rozpoczęcie kampanii na wszystkich szczeblach i na wszystkich terenach, wśród całego społeczeństwa, a zwłaszcza wśród władz i osób zawodowo świadczących usługi zdrowotne, edukacyjne i społeczne, odnośnie negatywnych postaw w stosunku do Romów,;
- b) opracowanie i wdrożenie planu zapewniającego integrację dzieci Romów z powszechną edukacją, zapobiegającego ich szkolnej segregacji i obejmującego nauczanie języka obowiązującego w miejscowej szkole;
- c) opracowanie programów nauczania dla wszystkich szkół, obejmującego historię i kulturę Romów, w celu ułatwienia zrozumienia, tolerancji i poszanowania Romów w polskim społeczeństwie.

9. Opcjonalne Protokoły Konwencji Praw Dziecka i zmiana art. 43(2) Konwencji

54. Komitet odnotowuje fakt, że Państwo uczestniczące nie ratyfikowało dwóch Opcjonalnych Protokołów Konwencji Praw Dziecka w sprawie sprzedaży dzieci, dziecięcej prostytucji i pornografii oraz angażowania dzieci w konflikty zbrojne.

55. Komitet zaleca Państwu uczestniczącemu ratyfikację Opcjonalnych Protokołów Konwencji Praw Dziecka.

10. Rozpowszechnienie dokumentów

56. W świetle art. 44, par. 6, Konwencji, Komitet zaleca rozpowszechnienie drugiego okresowego raportu i pisemnych odpowiedzi Państwa uczestniczącego oraz rozważenie publikacji raportu wraz z odpowiednimi podsumowaniami i wnioskami końcowymi przyjętymi przez Komitet. Dokument taki należy szeroko rozpowszechnić w celu zainicjowania debaty i świadomości Konwencji oraz jej stosowania i monitorowania w ośrodkach rządowych, parlamentarnych i publicznych, w tym wśród organizacji pozarządowych.

11. Następny raport

57. Będąc świadomym opóźnień sprawozdawczości Państwa uczestniczącego, Komitet pragnie podkreślić wagę tej sprawozdawczości w świetle pełnej zgodności z zasadami określonymi w art. 44 Konwencji. Przewidziany w prawach dziecka Komitet ONZ odpowiedzialny za regularne badanie postępów we wdrażaniu tych praw nie ma możliwości prowadzenia takich prac. Regularne i terminowe składanie raportów przez Państwo uczestniczące jest zatem czynnikiem niezbędnym. Aby pomóc Państwu uczestniczącemu w powrocie na właściwą ścieżkę sprawozdawczą w pełni zgodną z jego obowiązkiem przewidzianym w Konwencji, Komitet w drodze wyjątku prosi Państwo uczestniczące o złożenie 4 raportu przed terminem wyznaczonym w Konwencji na czwarty okresowy raport na 7 lipca 2008 r. Raport ten obejmowałby trzeci i czwarty raport okresowy.